

A trianoni békeszerződés után Magyarország nem tarthatott fenn általános hadkötelezettségen alapuló hadsereget. Kiútként létrehozták a honvédségen kívüli katonai előképzés intézményét leventeegyesületek formájában. Mivel a kormánynak a valódi céljait lepleznie kellett, a leventeservezetek az iskolából kikerült fiúk nemzeti szellemű nevelését tűzték ki célul. A testnevelésről szóló LIII. tv. 1921-ben már minden 12-21 éves ifjút rendszeres testnevelésre kötelezett. 1939-ben a testnevelési kötelezettség már leventekötelezettséggé alakult át. 1944-től a leventék tömegesen kerültek a frontra, ahol sokan lelték halálukat, vagy hadifogságba kerültek. A túlélők hazatérése szinte a csodával volt határos.

A könyv szerzője 16 évesen került a leventékhez, 8 és fél évet húzott le a Gulágon. Visszaemlékezéseiben Nagyalásny és környéke is szerepel.

Akkor még számunkra ismeretlen volt, hova megyünk, mi lesz a következő állomás? de azért már hallani lehetett ezt a szót "Nagyalásny". A reggeli vonatindulásnál tudtuk meg a velünk jövő civilruhás egyéntől, hogy Pápaig megyünk vonattal és onnét pedig gyalog Nagyalásnyba. Mindnyájunk szíve nagyot dobbant, amikor meghallottuk Pápa nevét. Ugyanis "Kiscsőszy" ahol közel három hetet töltöttünk, ott van Pápa körül. Ezek szerint visszakerülünk az ismerős tájakra? esetleg egész közel Kiscsőszyhoz? Még az is felmerült bennünk, ha esetleg megszökünk legalább szükség esetén ott Kiscsőszyon el is bújhatunk. Nem az ismerős táj a Kiscsőszytól már elég jól látható "Somló-hegy", ami mindnyájunkban nyomós emlékeket hagyott. Késő délután 1945. február 26-án érkeztünk meg úti célunk állomására Pápa. A vonat zakatolása és zsúfolt kocsikban batyujukat őrző civilek láttán szinte jólesett a gyaloglás. Négyesével felsorakozva haladtunk a vezetőnk után, aki az élen haladt mutatva az utat a jövő "Szabadharcosoknak". Már alkonyodni kezdett, amikor elhagytuk Pápát és egy jól járható kövesútra tértünk. Vezetőnkől megtudtuk azt, hogy kb. 15 km-re van Pápától úti célunk következő állomása Nagyalásny. Arra pontosan emlékszem, amikor az első kis faluba értünk a neve Kéttornyulak. Nevét valószínű, hogy onnét kaphatta, hogy az út szélén álló kicsinyke templomának két tornya volt látható. Az idő enyhe volt és a lelkes kis csapat kipihenten rótt a

kilométereket. A következő falu, amit érintettünk Dáka volt. A falu nagyságára és az épületeire már nem emlékszem, mert sötét volt, amikor a falun áthaladtunk. Jó három órai gyaloglás után értünk utunk újabb állomáshelyére Nagyalásonyba. Ez a község Pápától délre fekszik, alig pár ezer lelket számláló község. Utcai világítás akkor 1945. februárjában nemigen volt, ezért nemigen tudtunk körülnézni, hova is érkeztünk. A főút mellett lévő szélső házba irányítottak bennünket, ahol vezetőnk kihangsúlyozta, hogy itt pakoljunk le, mert valószínű, hogy egy-két napot itt töltünk és utána megyünk tovább. Ahogy kísérőnk eltávozott mindnyájunkban felmerült a kétség: hova megyünk még? hova visz még az utunk?

A gyaloglástól kissé fáradtan tértünk be egy nagy helyiségbe, ahol a két szoba padlós volt és ki-ki keresett magának megfelelő helyet, és előkerült még a csomagokból ennivaló is, megvacsoráztunk majd lepihentünk. Elég hamar elaludtam és csak jóformán akkor ébredtem fel, amikor már világos volt az udvar.

Kint az udvarban a kút körül mosakodott meg a társaság, majd kinek volt még elemózsiája, abból megreggelizett. A reggeli után civilruhás emberek jelentek meg, akikről egyáltalán nem tudtuk kik? vagy mit keresnek itt?

A civilekkel megjelent egy alacsony, sovány szakaszvezető, ahogy bemutatkozott: "én vagyok a Szabó szaki"! és a bokáját katonásan összeütötte. Majd megjelent egy szintén alacsony termetű görbeorrú tizedes, név szerint Baradlai Pál. A civilruhás emberek közül az egyik a következőket mondta: "fiúk ezek a katonák lesznek a vezetőitek"! "Az Ő utasításait vagytok kötelesek végrehajtani"! Ezek után a civil elment, majd "Szabó szaki" elbeszélgetett velünk. Elmondta nekünk, hogy még a délelőtt folyamán a raktárból felvételezünk szőrcsizmákat, téli bundás sapkát, bekecset és haskötőt. Ennek kiadása el is kezdődött, és mire az ebéd megkezdődött, addigra be is fejeződött. A saját cipőnket a batyuba tettük és már az új "uniformisban" jártuk körül a falut.

Ekkor már volt idő bővebben körülnézni, hogy tulajdonképpen hova is csöppentünk? Az első ami mindnyájunknak feltűnt, hogy kiemelkedett távolról a "Somlói hegy". Hát mégis igaz? Hiszen akkor itt lehet nem messze Kiscsősz? Ez mindnyájunkban nagy érdeklődést fejtett ki, hiszen megszerettük azt a kis falut ottlétünk alatt. Mint később megtudtuk, alig van tőlünk légvonalban Kiscsősz 5-6 km-nél. A hely ahol voltunk Nagyalásony szintén kicsiny falunak tűnt. Alig volt néki 4-5 utcája, de azok is rövidkék voltak. A falu közepén kicsinyke templom állt. Ami akkor nekünk feltűnt nagyon sok síbakancsok fiatalemberekkel találkoztunk, akik civil nadrágot és a kiskabát helyett lemeberdzseket és kalapot viseltek

Itt-ott lehetett már hallani, hogy ezek a civilek "Kopjások". Kik is ezek a Kopjások? Hiába érdeklődtünk! Hiába kérdezősködtünk! Még a "Szabó szaki" sem tudott megfelelő választ adni a kérdezősködésünkre. Egyszerűen azt mondta "Szabó szaki": "Nem tudom fiúk, kik ezek a civilek"! Mint később kiderült valószínű, hogy nem mondhatta meg az igazságot. Még aznap délután 1945. február 27-én kedden, a Lentiből jött társaságból összeállítottak egy századot, amely az V. század nevét kapta. Ebből a századból kb. 17 levente volt bajai, ezenkívül a négy kalocsai levente, kb. 30 Zala megyei "Göcsejiek" és kb. 10 személy, aki Nagyalásonyban csatlakozott hozzánk. Ezt a kb. 60-as létszámú ideiglenes századot a "Szabó szaki" állította össze és kiadta a parancsot: "holnap reggel indulás Dobára"! Ismét felmerült bennünk a kérdés! Hol van az a Doba? Vajon milyen messze van innét? És ott mit csinálunk? Érdeklődésünkre "Szabó szaki" már őszintén válaszolt. "Ide figyeljete fiaim!! Tele vagytok tetűvel! Most elmegyünk előbb lefertőtlenítenek benneteket, utána megyünk Dobára"! Azt is elmondta, hogy nem sokat fogunk gyalogolni, előbb "Somlósziórsra" megyünk, ahol fürdés és fertőtlenítés következik. A nap hátralévő idejében ismerkedtünk az új társasággal, valamint beszélgettünk. Ahogy eljött a lefekvés ideje, ismét a távol otthon, szeretett jó szüleim, valamint a városom jutott az eszembe. "Istenem! Már az ötödik hónapja, hogy távol vagyok!

Vajon Ők is ennyit emlegetnek mint én Őket? Mikor lesz ennek a "kálváriának" már vége? Talán sohasem?!

Ilyen és hasonló ábrándozások közepette ismét megjelentek a tetűk és éreztem csípésüket. Már alig vártam, hogy idősebb legyek egy nappal, hogy már túllegyünk a fertőtlenítésen. Lassan jött el a reggel! 1945. február 28. szerda, az indulás napja! A reggeli után a batyunkkal az udvaron gyülekeztünk, majd az utcán négyes sorokba állva felsorakoztunk.

Vezetőnk "Szabó szaki" a század élire állt, majd jelszót adott az indulásra és a menet elindult ismét egy ismeretlen szálláshely felé. Baradlai Pál tizedes a század mellett ballagott és szavaiból érezni lehetett, hogy erős "nyilaspárti" mert állandóan a Horthy kormányzót szidalmazta. Mi nem valami nagy elragadtatással hallgattuk ezeket a nem éppen "dicsérő" szavakat, de nem tettünk semmilyen megjegyzést Baradlai szavaira. Ezt nem azért tettük, mert mi annyira szerettük a kormányzót, de azért a nevét tiszteltük, mert bennünket arra tanítottak. Az már nem a mi dolgunk volt, hogy a háborút Horthy kormányzó hogy irányítja, de abban az egyben becsültük, hogy 1944. október 15-én ki akart lépni a háborúból és ha ez sikerül néki, akkor a mi "kálváriánk" sem jut el idáig. Ezért mi nemigen csatlakoztunk _Baradlai tizedeshez, de azért megadtuk néki a rangjához méltó tiszteletet. Utunk során "Vid" községet, majd utána "Kissziórs" érintettük és még jóval ebéd előtt elértük úti célunk állomáshelyét "Somlósziórs"! A falu a Somlóhegy nyugati részén terül el. Ilyen közletről még eddig sohasem láttuk a hegyet, ami a körülötte aránylag sík területből szinte úgy emelkedik ki, mintha az Alföld közepére egy hatalmas kupac földet öntetének. Ez a hegy teljesen magányosan húzódik a 8-as főút mellett, úgynevezett "nyúlványai" egyáltalában nincsenek. A hegyoldalon apró présházakat és

megművelt szőlőterületeket lehetett látni. Későbbiek folyamán magunk is meggyőződünk arról, hogy jó minőségű bort terem a somlói hegyoldalon, mert a borivó leventék igencsak szerették. Azt is megtudtuk, hogy valaha ez a hegy is mint annyi más hegy, tűzhányó volt, és egy kitörés kapcsán szinte ketté vált, olyan mély szakadék nyílt a közepén.

A hegy tetején még akkor 1945-ben várnak romjai voltak láthatók, mely arra következtet, hogy valószínű, hogy a török időkben itt is ádáz harcot vívtak a betolakodókkal.

A századunkat egy hatalmas udvarba irányították, ahol kibontakozott egy kastély formájú épület. Ennek az épületnek az alagsorában történt meg a fürdés, valamint a régen várt fertőtlenítés. Arra már pontosan nem tudok visszaemlékezni, hogy kaptunk ebédet, de azt tudom határozottan, hogy még aznap délután elindultunk Dobán keresztül úti célunk végső állomáshelyére Orosziba. Doba szintén a "Somló-hegy" tövében fekszik északi irányban. Ez már akkor is 1945-ben elég nagy községnek látszott, mert elég sok utcája volt. A forgalom itt már igencsak nagy volt, mert amint azt később megtudtuk, itt volt a Dobai Kastélyban a "Szabadharcosok" főparancsnoksága. A falun át vonulva több civilruhás fiatalokkal találkoztunk, akik a Nagyalányosiakhoz hasonló civil ruhát viselték. Egyszóval ezek a "Kopjások"! Mint később kiderült az I. és II. és a III. század "Kopjásai" Dobán tartózkodtak, de egy részük Dobától pár km-re lévő kis faluban Dabronyban voltak elszállásolva. A IV. század, valamint a belőlünk verbuvált V. század pedig Oroszi kisközségben tartózkodott.

A könyv itt olvasható:

<http://www.gulag.hu/hegedus/bajai01.htm>